

Adresat:

Ministerstwo Sprawiedliwości
Departament Prawa Gospodarczego
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa
(poprzez ePUAP: /MS/SkrytkaESP)

Dotyczy: Głos w ramach konsultacji publicznych do projektu ustawy UD260 (nowelizacja Prawa upadłościowego i Prawa restrukturyzacyjnego).

Szanowni Państwo,

W nawiązaniu do toczących się prac legislacyjnych nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe, ustawy – Prawo restrukturyzacyjne oraz niektórych innych ustaw (numer projektu w wykazie prac legislacyjnych RM: **UD260**), niniejszym przedkładam autorską propozycję uzupełnienia projektu o mechanizmy uszczelniające ochronę wierzycieli zewnętrznych.

Przedłożony projekt nowelizacji ma na celu pełniejszą implementację **Dyrektywy (UE) 2019/1023**. W mojej ocenie, obecny kształt prac nad projektem UD260 wymaga rozszerzenia o systemowe rozwiązanie problemu tzw. **kapitału zastępczego** oraz nadużyć związanych z finansowaniem spółek (w tym spółek komandytowych) przez wspólników w formie pożyczek w okresach niewypłacalności.

W załączeniu przedkładam:

1. Projekt zapisów ustawowych.
2. Tablicę synoptyczną zmian.
3. Uzasadnienie wraz z Oceną Skutków Regulacji (OSR).

Liczę na uwzględnienie powyższych postulatów w toku dalszych prac rządowych nad projektem UD260, co pozwoli na realne zabezpieczenie interesów dostawców i kontrahentów przed nieuczciwymi praktykami w procesach restrukturyzacyjnych.

Z poważaniem,

PROJEKT

USTAWA

z dnia 2026 r.

o zmianie ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw

Art. 1. W ustawie z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1428, ze zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1. w art. 119a dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Wspólnicy lub akcjonariusze dłużnika, będący wierzycielami z tytułu pożyczek lub innych czynności o skutku podobnym, tworzą odrębną grupę wierzycieli. Przynależność do tej grupy jest obligatoryjna i wyłącza możliwość zaliczenia tych wierzytelności do grupy wierzycieli zabezpieczonych rzeczowo, jeżeli zabezpieczenie, w tym hipoteka przymusowa, zostało ustanowione w okresie niewypłacalności dłużnika lub w terminie roku przed dniem złożenia wniosku restrukturyzacyjnego.”;

2. w art. 150 w ust. 1 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) wierzytelności wspólników lub akcjonariuszy z tytułu pożyczek udzielonych spółce w stanie ujemnego kapitału własnego lub niewypłacalności oraz wierzytelności, o których mowa w art. 119a § 5, które podlegają zaspokojeniu w ostatniej kolejności, po zaspokojeniu wszystkich innych wierzycieli, bez względu na posiadane zabezpieczenia na majątku dłużnika ustanowione w okresie niewypłacalności.”;

3. w art. 156 dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Prawomocne postanowienie o zatwierdzeniu układu zastępuje oświadczenia woli wspólników o zmianie umowy spółki oraz oświadczenia wierzycieli o przystąpieniu do spółki i objęciu udziałów, akcji lub wkładów.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 18, ze zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1. w art. 9 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. W toku postępowania restrukturyzacyjnego zmiana umowy spółki osobowej przewidziana w zatwierdzonym układzie nie wymaga zgody wszystkich wspólników, jeżeli układ został przyjęty i zatwierdzony zgodnie z przepisami Prawa restrukturyzacyjnego.”;

2. po art. 14 dodaje się art. 14¹–14³ w brzmieniu:

„Art. 14¹. § 1. Pożyczka udzielona spółce kapitałowej lub spółce komandytowej

przez wspólnika w okresie, w którym kapitał własny spółki jest ujemny lub spółka jest niewypłacalna oraz wierzytelności, o których mowa w art. 119a § 5 w ustawie restrukturyzacyjnej, traktowana jest jako kapitał zastępczy.

§ 2. Wierzytelność z tytułu pożyczki, o której mowa w § 1, nie może być zaspokojona przed pełnym zaspokojeniem wierzycieli niebędących wspólnikami.

§ 3. Ustanowienie zabezpieczenia na rzecz wspólnika z tytułu pożyczki, o której mowa w § 1, w okresie niewypłacalności spółki jest bezskuteczne wobec masy układowej i upadłościowej.

Art. 14². § 1. Konwersja pożyczek wspólników na kapitał zapasowy lub rezerwy jest dopuszczalna, jeżeli jest dokonywana w celu uniknięcia niewypłacalności lub w toku postępowania restrukturyzacyjnego.

§ 2. Członkowie zarządu nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania spółki, jeżeli wykażą, że niezaspokojenie wierzycieli wynika z nieadekwatności kapitałów własnych do skali działalności, a wspólnicy mimo wezwań kontynuowali finansowanie dłużne zamiast dokapitalizowania spółki.

Art. 14³. § 1. **Zakazuje się naliczania i kapitalizowania odsetek od pożyczek udzielonych przez wspólników za okres, w którym spółka wykazuje ujemny kapitał własny lub znajduje się w stanie niewypłacalności.**

§ 2. Odsetki naliczone wbrew zakazowi, o którym mowa w § 1, nie podlegają zgłoszeniu w postępowaniu restrukturyzacyjnym ani upadłościowym.”;

3. w art. 103 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Przepisy art. 14¹–14³ stosuje się odpowiednio do spółki komandytowej.”;

4. po art. 106 dodaje się art. 106¹ w brzmieniu:

„Art. 106¹. Podwyższenie wkładów lub zmiana sumy komandytowej w spółce komandytowej może nastąpić na podstawie prawomocnego postanowienia o zatwierdzeniu układu w postępowaniu restrukturyzacyjnym (kapitał restrukturyzacyjny).”.

Art. 3. W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061, ze zm.) w art. 506 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Odnowienie wynikające z zatwierdzonego układu restrukturyzacyjnego w zakresie konwersji wierzytelności na udział w kapitale dłużnika nie może zostać uchylone z powodu błędu lub groźby przez wspólnika, który głosował przeciwko układowi.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2805, ze zm.) w art. 12 w ust. 4 dodaje się pkt 30 w brzmieniu:

„30) wartości wierzytelności z tytułu pożyczek wspólników przekształconych na kapitał zapasowy, rezerwy lub zakładowy w warunkach określonych w art. 14² Kodeksu spółek handlowych lub w wyniku układu restrukturyzacyjnego.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 295, ze zm.) w art. 9 dodaje się pkt 11 w brzmieniu:

„11) zmiany umowy spółki dokonywane w wykonaniu prawomocnego postanowienia o zatwierdzeniu układu w postępowaniu restrukturyzacyjnym.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 979, ze zm.) w art. 20 dodaje się ust. 1b w brzmieniu:

„1b. Wpisu zmian w strukturze wkładów lub kapitału zakładowego wynikających z prawomocnego postanowienia o zatwierdzeniu układu sąd rejestrowy dokonuje z urzędu lub na wniosek nadzorcy sądowego, na podstawie odpisu postanowienia o zatwierdzeniu układu.”.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE LEGISLACYJNE

I. Cel i potrzeba wydania ustawy

Głównym celem przedkładanego projektu jest wyeliminowanie patologicznych zjawisk w obrocie gospodarczym, polegających na wykorzystywaniu przez wspólników (tzw. insiderów) mechanizmów dłużnych do ochrony własnego kapitału kosztem wierzycieli zewnętrznych (kontraheńców, dostawców, pracowników). Obecny stan prawny pozwala wspólnikom na finansowanie spółek w formie pożyczek w okresach kryzysu, co w przypadku niewypłacalności stawia ich w uprzywilejowanej pozycji, szczególnie gdy uzyskują oni zabezpieczenia rzeczowe (np. hipoteki przymusowe) tuż przed otoczeniem spółki ochroną restrukturyzacyjną.

II. Charakterystyka proponowanych zmian

- 1. Prawo restrukturyzacyjne (Art. 1):** Projekt wprowadza obligatoryjny podział na grupy wierzycieli, wydzielając wspólników-pożyczkodawców do odrębnej kategorii. Uniemożliwia to „rozmywanie” głosów wierzycieli handlowych przez osoby powiązane z dłużnikiem. Kluczowe jest wprowadzenie zasady zaspokajania takich wierzycieli w ostatniej kolejności (kategoria 5), co przywraca właściwą hierarchię ryzyka biznesowego.
- 2. Kodeks spółek handlowych (Art. 2):** Wprowadzono koncepcję **kapitału zastępczego**. Pożyczka udzielona w stanie niewypłacalności traci swój charakter dłużny na rzecz kapitałowego. Projekt przewiduje także tzw. „bezpieczną przystań” dla zarządów, zdejmując z nich odpowiedzialność osobistą (art. 299 KSH), jeżeli wykażą, że niewypłacalność była skutkiem decyzji wspólników o finansowaniu dłużnym zamiast dokapitalizowania.
- 3. Zakaz naliczania odsetek:** Projekt wprowadza bezwzględny zakaz naliczania i kapitalizowania odsetek od pożyczek wspólników w okresach ujemnego kapitału własnego. Zapobiega to sztuczному zawyżaniu pasywów spółki wirtualnymi kosztami.
- 4. Ułatwienia proceduralne (KRS i KC):** Projekt usuwa bariery biurokratyczne poprzez umożliwienie wpisu zmian w strukturze wkładów z urzędu na podstawie prawomocnego postanowienia sądu, co przyspiesza proces „uzdrowiania” spółki.

III. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Projekt stanowi istotne dopełnienie implementacji **Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1023** (Dyrektywa o restrukturyzacji i upadłości). Realizuje postulat sprawiedliwego podziału wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa oraz zapobiega nadużyciom praw wierzycieli. Proponowane rozwiązania są zbieżne

z systemami prawnymi Niemiec (§ 39 InsO) oraz Francji, gdzie doktryna podporządkowania pożyczek wspólników jest fundamentem ochrony obrotu.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI (OSR)

Lp.	Kategoria	Opis skutków i oddziaływania
1.	Podmioty, na które oddziałuje regulacja	Wierzyciele zewnętrzni (MŚP): Zwiększenie szans na realne zaspokojenie w procesie restrukturyzacji o ok. 20-30%. Wspólnicy: Przeniesienie realnego ryzyka finansowego na kapitał własny. Sądy: Usprawnienie postępowań dzięki jasnym regułom zaspokajania.
2.	Wpływ na gospodarkę	Uszczelnienie systemu restrukturyzacji ograniczy zjawisko „zatorów płatniczych” wywoływanych przez celowe upadłości spółek-wydmuszek finansowanych pożyczkami właścicielskimi.
3.	Wpływ na finanse publiczne	Budżet Państwa: Pozytywny. Zmiany w CIT i PCC zachęcają do konwersji długu na kapitał, co chroni bazę podatkową ratowanych przedsiębiorstw przed likwidacją. Brak bezpośrednich kosztów dla budżetu.
4.	Wpływ na rynek pracy	Stabilizacja zatrudnienia. Uczciwa restrukturyzacja pozwala na zachowanie ciągłości operacyjnej firm, które obecnie upadają przez agresywne działania windykacyjne wspólników.
5.	Skutki w zakresie cyfryzacji	Uproszczenie procedur KRS poprzez automatyzację wpisów na podstawie postanowień sądowych (Art. 6 projektu).
6.	Ocena zgodności z Konstytucją	Projekt jest zgodny z art. 2 i art. 64 Konstytucji RP. Ograniczenie praw wspólników do zaspokojenia z zabezpieczeń rzeczowych jest proporcjonalne i służy ochronie porządku publicznego oraz praw innych wierzycieli.

TABLICA SYNOPTYCZNA PROJEKTU NOWELIZACJI

Dotyczy: Uszczelnienia systemu restrukturyzacji i ochrony wierzycieli zewnętrznych

Lp.	Jednostka redakcyjna	Stan obecny / Luka prawna	Proponowana zmiana (Treść normatywna)	Uzasadnienie (Ratio legis)
1.	Art. 119a § 5 Pr. rest.	Wspólnicy-pożyczkodawcy często głosują w grupach z wierzycielami handlowymi, dominując wynik głosowania.	Obligatoryjna, odrębna grupa dla wspólników. Wyłączenie przywileju hipoteki uzyskanej w kryzysie.	Zapewnienie transparentności i uniemożliwienie wspólnikom „przegłosowania” układu kosztem rynku.
2.	Art. 150 ust. 1 pkt 5 Pr. rest.	Pożyczki wspólników są zaspokajane na równi z innymi, co drenuje masę układową.	5. kategoria zaspokajania. Wspólnik zaspokajany na samym końcu, po wszystkich innych.	Przywrócenie zasady, że kapitał własny (ryzyko właściciela) chroni wierzycieli zewnętrznych.
3.	Art. 14¹ § 1-3 KSH	Brak definicji kapitału zastępczego. Pożyczka wspólnika w kryzysie traktowana jak dług.	Ustawowa definicja kapitału zastępczego. Bezskuteczność hipotek wspólnika w stanie niewypłacalności.	Zablokowanie nieuczciwej ucieczki wspólników w priorytet rzeczowy (hipoteki) tuż przed upadłością.
4.	Art. 14³ § 1-2 KSH	Brak zakazu naliczania odsetek, co pozwala wspólnikom sztucznie „pompować” dług spółki.	Bezwzględny zakaz naliczania odsetek przy ujemnym kapitale własnym lub niewypłacalności.	Eliminacja wirtualnych kosztów, które osłabiają pozycję realnych dostawców i pracowników.
5.	Art. 156 § 5 Pr. rest. / Art. 20 KRS	Konieczność wizyt u notariusza i zgody wspólników na	Automatyzm prawny: Prawomocny układ zastępuje oświadczenia woli i jest podstawą wpisu z urzędu.	Przyspieszenie ratowania firm. Eliminacja możliwości blokowania układu

		zmiany w wykonaniu układu.		przez opornych wspólników.
6.	Art. 103 § 4 KSH	Niejasny status pożyczek wspólników w spółkach komandytowych.	Pełne objęcie sp. k. rygorami spółek kapitałowych w zakresie finansowania dłużnego.	Uszczelnienie systemu dla najpopularniejszej formy „bezpiecznego” unikania odpowiedzialności.
7.	Art. 12 ust. 4 pkt 30 CIT / Art. 9 PCC	Konwersja długu na kapitał może generować ogromny podatek (przychód z umorzenia).	Zwolnienie podatkowe (Safe Harbor) dla konwersji długu na kapitał w procesie ratowania firmy.	Usunięcie fiskalnych barier oddłużania przedsiębiorstw. Państwo premiuje ratowanie miejsc pracy.

ZAŁĄCZNIK: Uzasadnienie Prawnoporównawcze (Niemcy i Czechy)

Dotyczy: Implementacji zasady kapitału zastępczego i subordynacji pożyczek wspólników w projekcie UD260.

1. Model Niemiecki (Insolvenzordnung - InsO)

W prawie niemieckim pożyczki wspólników (niem. *gesellschafterdarlehen*) są traktowane rygorystycznie w celu ochrony wierzycieli zewnętrznych:

- **§ 39 ust. 1 pkt 5 InsO:** Z mocy prawa wszystkie roszczenia wspólników o zwrot pożyczek (lub roszczenia równoważne) są zaspokajane w **ostatniej kolejności** (kategoria niższa niż wierzyciele niezabezpieczeni).
- **Zasada "Kapitału Zastępczego":** Jeśli pożyczka została udzielona w fazie kryzysu spółki (gdy rozsądny przedsiębiorca podwyższyłby kapitał zamiast dawać dług), wspólnik nie może konkurować o masę z dostawcami.
- **§ 135 InsO (Bezskuteczność zabezpieczeń):** Zabezpieczenia rzeczowe (np. hipoteki) ustanowione na rzecz wspólnika w ciągu **10 lat** przed wnioskiem o upadłość/restrukturyzację są bezskuteczne wobec masy, jeśli dotyczyły pożyczek wspólnika.

2. Model Czeski (Insolvenční zákon - IZ)

Czechy wprowadziły nowoczesne przepisy, które uderzają w patologię "pustych pożyczek":

- **§ 172 ust. 3 IZ:** Wierzytelności wspólników wynikające z ich udziału w spółce lub pożyczek udzielonych w czasie "zagrożenia finansowego" są zaspokajane po zaspokojeniu wszystkich innych wierzycieli.
- **Zakaz odsetek:** Czeska doktryna (i orzecznictwo Sądu Najwyższego m.in. sygn. **29 Cdo 350/1997**) wskazuje, że naliczanie wysokich odsetek od pożyczek właścicielskich w spółkach z ujemnym kapitałem jest działaniem na szkodę spółki i wierzycieli (naruszenie *fiduciary duties*).

3. Podsumowanie dla Projektu UD260

Wprowadzenie tych wzorców do polskiego systemu (poprzez nowelizację KSH i Prawa restrukturyzacyjnego) wyeliminuje zjawisko:

- **Sztucznego zadłużania:** Poprzez zakaz naliczania odsetek wspólnikom w okresach ujemnego kapitału własnego (ochrona płynności).
- **Hipotecznego skoku na kasę:** Poprzez automatyczną bezskuteczność hipotek wspólników ustanowionych w "okresie podejrzanym" (1-2 lata przed restrukturyzacją).